

sammenligninger af demokrati og demokratisering i flere lande og specielt i den tredje verden er der dog ikke tale om. Dertil er det tale om alt for mange forskellige teoretiske udgangspunkter, for spredte emner og konklusioner, der ikke forholder sig til hinanden.

Palle Svensson
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet

Henning Olsen, *Tallenes talende tavshed. En kundskabsrejse om sprog og hukommelse i surveyundersøgelser*, København: Socialforskningsinstituttet, 1995, Rapport 95:1, 200 s., kr. 120,00.

Henning Olsen, seniorforsker i Socialforskningsinstituttet, arbejder med et større projekt, hvor han vil gennemgå spørgeskemaer fra danske interviewundersøgelser for at vurdere kvalitet og fejlmuligheder i konstruktionen af spørgsmål. Derefter vil han selv gennemføre en interviewundersøgelse for at sammenligne forskellige versioner af spørgsmål. Som første trin har han skrevet denne bog om sine litteraturstudier, og det er samtidig blevet en lærebog i surveymetode.

Den stil, bogen er skrevet i, er usædvanlig for en lærebog og vil uden tvivl forekomme en del læsere krukke, ligesom allerede titlen kan gøre det. Vi skal ud på en farefuld rejse ad en *sur vej* (=survey), lære at være skeptiske over for de *medtalarbejdere* (=statistikere) vi møder undervejs, og i stedet vækkes til eftertanke af dunkle citater, ordspil og paradokser.

Meningen er for så vidt god nok, som vi efterhånden indser, at surveymetoden ikke er nogen uproblematisk teknik til at producere samfundsvidenskabelige fakta på samlebånd. Det er der nu heller ikke ret mange af vore dages lærebøger, der påstår. De diskuterer næsten allesammen med stor følsomhed de forskellige faldgruber, som en tykhovedet surveyforsker risikerer at plumpe i. Efterhånden kommer Henning Olsen på sin rejse da også rundt til de samme problemer, som vi hører om i andre lærebøger i surveyforskningen: kvalitet kontra kvantitet, validitet kontra reliabilitet, åbne kontra lukkede spørgsmål, få eller mange svarkategorier, ledende spørgsmål, og så videre. Forskellen er, at Henning Olsens stil er mindre docerende og systematisk, mere tænksom og personligt oplevende.

Derudover har hans bog den nyhedsværdi frem for andre lærebøger, at den giver en up-to-date gennemgang af metodelitteraturen og den tilgrænsende psykologiske og linguistiske forskning i sådanne fænomener som kognitive basiskategorier, skemaer og drejebøger. Her har udviklingen taget fart i de senere år, og en tidssvarende dansk fremstilling har været savnet. Når Henning Olsen når frem til tredje etape på sin rejse, vil han måske også kunne bidrage til en original dansk forskning på dette område.

sammenligninger af demokrati og demokratisering i flere lande og specielt i den tredje verden er der dog ikke tale om. Dertil er det tale om alt for mange forskellige teoretiske udgangspunkter, for spredte emner og konklusioner, der ikke forholder sig til hinanden.

Palle Svensson
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet

Henning Olsen, *Tallenes talende tavshed. En kundskabsrejse om sprog og hukommelse i surveyundersøgelser*, København: Socialforskningsinstituttet, 1995, Rapport 95:1, 200 s., kr. 120,00.

Henning Olsen, seniorforsker i Socialforskningsinstituttet, arbejder med et større projekt, hvor han vil gennemgå spørgeskemaer fra danske interviewundersøgelser for at vurdere kvalitet og fejlmuligheder i konstruktionen af spørgsmål. Derefter vil han selv gennemføre en interviewundersøgelse for at sammenligne forskellige versioner af spørgsmål. Som første trin har han skrevet denne bog om sine litteraturstudier, og det er samtidig blevet en lærebog i surveymetode.

Den stil, bogen er skrevet i, er usædvanlig for en lærebog og vil uden tvivl forekomme en del læsere krukke, ligesom allerede titlen kan gøre det. Vi skal ud på en farefuld rejse ad en *sur vej* (=survey), lære at være skeptiske over for de *medtalarbejdere* (=statistikere) vi møder undervejs, og i stedet vækkes til eftertanke af dunkle citater, ordspil og paradokser.

Meningen er for så vidt god nok, som vi efterhånden indser, at surveymetoden ikke er nogen uproblematisk teknik til at producere samfundsvidenskabelige fakta på samlebånd. Det er der nu heller ikke ret mange af vore dages lærebøger, der påstår. De diskuterer næsten allesammen med stor følsomhed de forskellige faldgruber, som en tykhovedet surveyforsker risikerer at plumpe i. Efterhånden kommer Henning Olsen på sin rejse da også rundt til de samme problemer, som vi hører om i andre lærebøger i surveyforskningen: kvalitet kontra kvantitet, validitet kontra reliabilitet, åbne kontra lukkede spørgsmål, få eller mange svarkategorier, ledende spørgsmål, og så videre. Forskellen er, at Henning Olsens stil er mindre docerende og systematisk, mere tænksom og personligt oplevende.

Derudover har hans bog den nyhedsværdi frem for andre lærebøger, at den giver en up-to-date gennemgang af metodelitteraturen og den tilgrænsende psykologiske og linguistiske forskning i sådanne fænomener som kognitive basiskategorier, skemaer og drejebøger. Her har udviklingen taget fart i de senere år, og en tidssvarende dansk fremstilling har været savnet. Når Henning Olsen når frem til tredje etape på sin rejse, vil han måske også kunne bidrage til en original dansk forskning på dette område.

Bogen giver en del eksempler på faldgruber, der notorisk er forekommet. Der er for eksempel færre, der mener, at noget *bør forbydes*, end som mener, at det *ikke bør tillades*. Vi skal derfor være opmærksomme på at logisk ekvivalente spørgsmål kan fremkalde forskellige reaktioner. Derimod gør bogen ikke meget ud af at fortælle, hvordan man garderer sig mod at gå i den slags fælder. Surveyforskningen er i de senere år blevet både mere komparativ og mere longitudinal. Der eksperimenteres mere med at stille det "samme" interviewspørgsmål i flere lande, med at stille det igen efter nogle års forløb, og med at samle flere spørgsmål om samme emne i serier. Herved sker det, at sådanne fælder kommer for dagen. Henning Olsens rejse slutter netop på dette sted, men det skal blive spændende at følge ham på hans næste rejse, hvor det er den hjemlige surveyforskning, der kommer under luppen.

Ole Borre
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet

Jørgen Elklit og Mogens N. Pedersen (red.), *Kampen om kommunen. Ni fortællinger om kommunalvalget i 1993*, Odense: Odense Universitetsforlag, 1995, 238 s., kr. 250,00.

Denne bog udfylder et klart hul i den empiriske litteratur ved at berette om indhold i og forløb af valgkampe og de følgende valgresultater i ni danske kommuner i efteråret 1993. Beretningerne løfter sig op over det journalistiske uden dermed at komme ind under betegnelsen systematisk politologi; bogen er letlæst og uden noter og politologisk jargon. Men politologer kan ved at læse bogen så sandelig alligevel få en vis indsigt i, hvad der kan ske i lokalpolitik.

De ni kommuner behandles af hver sin forfatter som en case, det er Randers (Jørgen Elklit), Midtdjurs (Annie Gaarsted Frandsen), Blaaby (Mogens N. Pedersen), Rødding (Roger Buch Jensen), Vissenbjerg (Rikke Berg), Odense (Mette Bergholdt Jensen), Ishøj (Charlotte Hedegaard), Farum (Mads Rieper) og Søllerød (Poul Erik Mouritzen). Redaktørerne indleder og konkluderer bogen, der udspringer af det odenseanske forskningsprogram „Det kommunale lederskab“, der har en 5-årig bevilling fra SSF, herunder en forskningsprofessor.

Kommunerne er udvalgt under hensyntagen til land/by forhold, repræsentation af Øst- og Vest-Danmark, grad af økonomisk og social stabilitet, indvandrerforhold, politiske forhold, kommunale nøgletal samt administrativ-organisatoriske forhold. Læseren skånes dog for en nærmere indsigt heri, men kan altså være forvisset om, at der er stor variation i de nævnte forhold, og at det derfor ikke er muligt at generalisere om betydningen af disse baggrundsvariable med udgangspunkt i casene.